

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2007 vp

Hallituksen esitys laeiksi kemikaalilain sekä rikoslain 44 luvun 1 §:n ja 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 2007 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi kemikaalilain sekä rikoslain 44 luvun 1 §:n ja 48 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 3/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Anna-Liisa Sundquist ja ylitarkastaja Marilla Lahtinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Tuomas Aarnio, ympäristöministeriö
- osastopäällikkö Juha Pyötsiä, Kemianteollisuus ry.

Lisäksi valiokunta on saanut seuraavien tahojen kirjalliset lausunnot:

- oikeusministeriö
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kemikaalilakia (744/1989) siltä osin kuin on välttämättömää kemikaaleja koskevan Euroopan yhteisön niin sanotun REACH-asetuksen tullessa voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007.

Kemikaalilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä kumotaan REACH-asetuksen kanssa päällekkäiset, käyttöturvallisuustiedotetta koskevat säännökset. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi REACH-asetuksen täytäntöönpanon edellyttämistä toimivaltaisista viranomaisista, käyttöturvallisuustiedotetta ja tietojen toimittamista koskevien REACH-asetuksen mukaisten velvoitteiden rikkomisesta aiheutuvista rangaistuksista sekä REACH-asetuksen mukai-

sesta kansallisesta neuvontapalvelusta vastaavista viranomaisista. Tietojen toimittamista koskevaan pykälään lisätään viittaus REACH-asetukseen. Lakiin lisätään myös REACH-asetuksen mukainen asetuksenantovaltuus poikkeusmahdollisuudesta tietyissä maanpuolustusta koskevissa tapauksissa.

REACH-asetuksen johdosta esitetään muutettavaksi myös rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 § ja 48 luvun 1 §. Kyseisellä muutoksella terveys- ja ympäristörikoksia koskeviin säännöksiin lisätään viite REACH-asetukseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti REACH-asetuksen kanssa 1 päivänä kesäkuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksellä tehdään tarvittavat muutokset lainsäädäntöön pääasiassa päällekkäisen lainsäädännön estämiseksi ja neuvontapalveluista vastaavien viranomaisten nimeämiseksi sekä rangaistussäännösten täydentämiseksi tarvittavilta osin. Euroopan kemikaalivirasto aloittaa toimintansa Helsingissä asetuksen voimaantulopäivänä 1.6.2007. Virasto hallinnoi REACH-järjestelmää, joka on merkittävä lainsäädäntöuudistus käytettävien kemikaalien haitattomuuden turvaamiseksi.

Valiokunta korostaa tarvetta turvata tarvittavat viranomaisresurssit REACH-asetuksen asianmukaiseksi täytäntöönpanemiseksi. Asetus muodostaa poikkeuksellisen laajan ja vaikean kokonaisuuden unionilainsäädännössään. Sen valmistelussa onkin kiinnitetty huomiota erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatun neuvonnan tarpeeseen. Asetuksen edellyttämän neuvontatyön suorittamiseksi hallituksen esityksen lähtökohtana on neljän henkilötyövuoden lisääminen toimivaltaisille viranomaisille eli sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle että Suomen ympäristökeskukselle REACH-asetuksen täytäntöönpanoa varten. Valiokunta katsoo, että ainakin tämä lisäresurssointi tulee toteuttaa ja jatkossa on arvioitava mahdollista lisäresurssitarvetta.

Valiokunta toteaa, että REACH-asetuksen mittavuuden vuoksi sen täytäntöönpanemiseksi tarvitaan vielä muitakin tarkistuksia lainsäädäntöön, kuten valvontaviranomaisten nimeäminen. Täydentävä hallituksen esitys annetaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan noin vuoden kuluttua. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen yleisperustelujen kohdassa 1.1. (s. 4/I) on virheellisesti mainittu, että sosiaali- ja terveys-

ministeriön asetus käyttöturvallisuustiedotteesta (1202/2001) kumotaan myöhemmin erikseen. Valiokunta toteaa, että kun hallituksen esityksellä kumotaan kemikaalilain 19 §:n 3 momentti, myös sen nojalla annettu asetus kumoutuu suoraan.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotuksen 62 a §. Maanpuolustusta koskevat poikkeukset. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 62 a §:n toinen virke sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää maanpuolustuksen kannalta välttämättömälle poikkeukselle asetettavista ehdoista. Ehdotettu säännös merkitsisi lain säännöksistä poikkeamista asetuksella, mitä on pidettävä perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta ongelmallisena. Valiokunta ehdottaa säännöksen selventämistä siten, että sen perusteella ei synny käsitystä poikkeusedellytysten säätämisestä asetuksella. Lisäksi valiokunta on tehnyt lakitekniisen korjauksen voimaantulosäännökseen.

2. lakiehdotuksen 48 luku. Ympäristöririkoksista. 1 §. Ympäristön turmeleminen. Valiokunta on tehnyt lakitekniisen korjauksen hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksen 48 luvun 1 §:n 1 momenttiin sekä voimaantulosäännökseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 62 a § ja voimaantulosäännös muutettuina seuraavasti, ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena, paitsi 48 luvun 1 §:n 1 momentti ja voimaantulosäännös muutettuina seuraa-

vasti (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1. lakiehdotus

62 a §

Maanpuolustusta koskevat poikkeukset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää maanpuolustuksen kannalta välttämättömiä poikkeuksia tämän lain ja REACH-asetuksen noudattamisesta sen mukaan, mitä REACH-asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa säädetään. *Valtioneuvoston asetuksella voidaan tällöin antaa terveyden ja ympäristön suojelemiseksi tarpeellisia säännöksiä kemikaalien aiheuttamien terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.*

Tämä laki tulee voimaan (poist.) päivänä (poist.) kuuta 2007.

2. lakiehdotus

48 luku

Ympäristöririkoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esiin, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista lain tai sen nojalla annetun säännöksen taikka yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tai lupaehtojen vastaisesti,

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, tuotetta

tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain (744/1989), REACH-asetuksen tai näiden taikka ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti tai otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000 vastaisesti tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 vastaisesti taikka jätelain (1072/1993) 60 §:n 1 momentissa mainitun säännöksen tai jätelain nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

3) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä jätelain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti tai jätelain 45 §:n 1 momentissa mainitun jätteensiirtoasetuksen 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla taikka tuo maahan tai vie maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin ympäristönsuojelulain nojalla annettua asetusta tai vastoin otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 2037/2000 taikka vastoin vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 304/2003 tai vastoin pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 850/2004 taikka vie maasta muuntogeenisiä organismeja, niitä sisältäviä elintarvikkeita tai rehuja vastoin muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1946/2003 siten,

että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava ympäristön turmelemisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

YmVM 1/2007 vp — HE 3/2007 vp

Tämä laki tulee voimaan (*poist.*) päivänä
(*poist.*) kuuta 2007.

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Susanna Huovinen /sd	Sanna Perkiö /kok
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Janne Seurujärvi /kesk
jäs.	Christina Gestrin /r (osittain)	Tarja Tallqvist /kd
	Timo Kaunisto /kesk	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Timo Korhonen /kesk	Oras Tynkkynen /vihr
	Merja Kuusisto /sd	Pauliina Viitamies /sd
	Tapani Mäkinen /kok	Henna Virkkunen /kok.
	Petteri Orpo /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.